

Oponentský posudek doktorské disertace

Autor: Ing. Mgr. J. Smejkal

Název: Řízení učební činnosti žáků ve výuce cizích jazyků

Oponent: Prof. PhDr. Zdeňka Trösterová, CSc.

Disertační práce Ing. Mgr. J. Smejkala je věnována aktuální problematice efektivnosti výuky cizích jazyků, zkoumané ze specifického zorného úhlu. Tímto zorným úhlem je míra řízení učební činnosti učitelem viděná prismatem "objektů" výuky, které ovšem jsou autonomními subjekty a především na nich závisí dosažené výsledky. V zásadní orientaci práce na "učící se", "žáky", "studenty" je její novum i přínos, i když současně autor nepodceňuje úlohu učitele v procesu osvojování cizího jazyka, jím zvolených metod, jeho osobnostních charakteristik, okolnost, zda jde o rodilého mluvčího či nikoli atd.

Výuka cizích jazyků a její efektivnost je předmětem zkoumání po staletí, byly o ní napsány ne stovky, ale tisíce příspěvků. Přesto výsledky výuky nebývají příliš uspokojivé. Dovolím si v této souvislosti citovat anekdotu, vyslovenou nedávno ředitelem moskevského Institutu ruského jazyka A. S. Puškina (a mířící tedy "do vlastních řad"): "Učil jsem se němčinu šest let v moskevské škole č. xy a mohu se německy domluvit se všemi absolventy této školy." Aby tomu tak nebylo, hledají se stále nové přístupy a metody výuky, v současné době se např. jako inovační (alternativní) metody výuky cizích jazyků uvádějí: 1. Sugestopedie; 2. Sofrologie; 3. Metoda celkové fyzické odpovědi/reakce či Metoda fyzické odpovědi na pokyny; 4. Vyučování jazyků v komunitě; 5. Tichá metoda/Metoda mlčení; 6. Ústní přístup a/nebo Situační jazykové vyučování; 7. Přirozený přístup; 8. Aktivizující metody výuky cizích jazyků; 9. Lingvistická psychodramaturgie; 10. Metoda dramatu; 11. Waldorfská škola (viz J. Mothejzík, R. Choděra, L. Ries, *Inovační (alternativní) metody výuky cizích jazyků*, in: Svět cizích jazyků / Svet cudzích jazykov DNES, za red. L. Riese a E. Kollárové, Didaktis, Bratislava 2004, s. 103-133). Ve všech těchto inovačních metodách se právě mimo jiné hledá rozumná odpovídající míra řízení učební činnosti učitelem.

Autor disertace J. Smejkal prostudoval rozsáhlou literaturu vztahující se k obecné pedagogické problematice řízení učební činnosti při výuce cizích jazyků. Zaměřil se hlavně na česky a anglicky píšící autory, zprostředkovaně se však setkal i s učením uznávaného ruského vědce Vygotského, který je ceněn i na Západě. Převážně z anglicky mluvících zemí se inspiroval metodikou výzkumu, který měl objektivně potvrdit nebo vyvrátit předpokládané hypotézy spojené s efektivností výuky cizích jazyků, užívání těchto jazyků žáky apod. V první části práce uvedl čtenáře do obecné pedagogické problematiky, druhá část aplikuje pedagogické postupy na oblast výuky cizích jazyků. Za nejhodnotnější považuji třetí část, obsahující aplikaci ve světě užívaných výzkumných metod na poměry u nás na konkrétní fakultě konkrétní univerzity. Výzkum autorem provedený se jeví jako odborně fundovaný a spolehlivý a současně zodpovědně vyhodnocený. Sám autor nepřeceňuje jeho výsledky vzhledem k počtu respondentů, ale je si vědom jejich průkaznosti v těch parametrech, které sledoval.

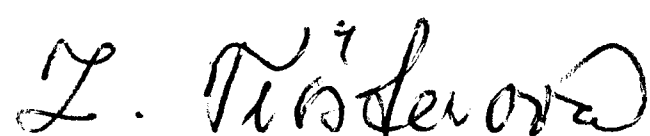
Až potud tedy hodnotím práci kladně jak z hlediska jejího zaměření, tak z hlediska splnění cílů, které si kladla. Je logicky stavěná, utříděná, s přehlednými výstupy a shrnutími, odpovídajícím závěrem. V některých ohledech dospěla i k částečně jiným výsledkům, než jaké se prezentují v odborné literatuře, což zvyšuje její hodnotu.

S politováním však musím konstatovat, že mám výhrady k jazykové složce disertace. V některých případech lze až nesrozumitelné formulace omluvit tím, že jde o ovlivnění anglicky psanými prameny (nesrozumitelné nikoli z hlediska odborné problematiky, ale jazykového ztvárnění myšlenek). Ale i jinak je jazyková úroveň češtiny v práci prezentované

zpochybnitelná - výšiny z vazby, místy jakoby nedokončené nebo s jiným textem kolidující věty, časté chyby v interpunkci, které nejsou jen "chybami", ale ztěžují porozumění, protože členění textu nelogicky a gramaticky nesprávně. Práci by bylo bezpochyby prospělo, kdyby v konečné fázi zpracování na ni bylo více času, autor si ji mohl po sobě přečíst s jistým odstupem a nadhledem. V takovém případě by bezpochyby i sám zaregistroval jistou "šroubovanost" vyjadřování, částečně vedoucí až k menší míře srozumitelnosti textu a celkově snižující čtivost a přesvědčivost výkladu. I vysoce odborné práce by totiž měly brát v úvahu i tyto parametry.

Přes uvedené výhrady pokládám práci Ing. Mgr. J. Smejkalova "Řízení učební činnosti žáků ve výuce cizích jazyků" za užitečnou, důkladně zpracovanou a odpovídající nárokům kladeným na doktorskou disertaci. Autor v ní prokázal, že je pod odborným vedením schopen samostatné vědecké práce, kterou může dále prohlubovat a rozvíjet.

Doporučuji proto, aby po úspěšné obhajobě byl autorovi Ing. Mgr. J. Smejkalovi udělen titul Ph.D.

Prof. PhDr. Zdeňka Trösterová, CSc.

V Ústí nad Labem 20. dubna 2007